

MUNI ARTS

**Christianizace Slovanů
Karantánci – Moravané – Češi**

Prof. PhDr. Martin Wihoda, PhD.
Faculty of Arts
Masaryk University
Czech Republic

Conversio Bagoariorum et Carantanorum

- Vznik spisku kolem roku 870, za arcibiskupa Adalwina (859–873)
- Měl obhajovat nároky salcburského metropolity na Panonii

4. kapitola

- Karantáncům měl vládnout Samo
- Později měl vládu převzít kníže Borut, který čelil útokům Avarů, proto povolal na pomoc Bavyry.
- Bavoři si Karantánce podrobili a odvedli si rukojmí, pokřtěn měl být Borutův syn Cacatius (Gorazd) i jeho synovec Chotimir
- Po Borutově smrti byl uveden na knížecí stolec křesťan Cacatius, který měl vládnout tři roky
- Po jeho smrti král Pipina poslal do Karantánie Chotimira

Historický kontext:

- V roce 743 Slované podporovali bavorského vévodu Odila, který se pokoušel zastavit vpád Franků.
- Karantánské záležitosti spravoval pokrevně spřízněný klan: Když Boruth zemřel, byl knížetem provolán jeho syn Gorazd (*Cacatius*) a po třech letech usedl na knížecí stolec Borutův synovec Chotimir (*Cheitmar*).
- Borutův rod si udržel mocenský primát navzdory opakovaným vzpourám (*carmula*).
- Po Chotimirově smrti vypuklo povstání.
- Bavorský vévoda Tassilo III. si Krantánce podmanil roku 772, ale ponechal jim právo volby.

- Křesťanské učení proniklo k moravským Slovanům patrně již před rokem 800
- Karel Veliký vyhlásil program re-christianizace Panonie.
- Úkol svěřil salcburskému metropolitovi Arnovi, který prý začal kázat mezi Slovy a údajně také vysvětil kněze a kostely.
(*Conversio 8*)

- Ve skutečnosti se arcibiskup zmoohl jen na vyslání misionářů.
(*Žitije Mefodija V*)

- Nahodilé pokusy přerostly ve vážně míněný krok za vlády knížete Mojžíra, který rozhodl, že se i se svým lidem nechá pokřtít.
- Pozdní pasovská tradice uvádí, že se tak stalo v roce 831 a hlavní zásluhy připisuje biskupu Reginhardovi.
(*Notae de episcopis*)

- Křest „všech“ Moravanů je nutno chápat jako politický akt, který posouval hranice pasovské diecéze do Panonie a středního Pomoraví.

- Na mohučské synodě roku 852 zaznělo, že jistý Albgis unesl Petrikovu manželku do nejzazších končin království, do drsného dosud křesťanství (*in rudem adhuc christianitatem*) lidu Moravanů.
(*Concilium Moguntinum*)

Rok 863

Souvislosti:

Snaha upevnit postavení Mojžírovců, přiměla knížete Rostislava, aby po roce 860 vyslal legace.

Nejprve do Říma, a když neuspěl, do Konstantinopole, kde požádal o vyslání „učitelů víry“.

Moravští vyslanci se odvolávali na chorobu pasovského biskupa Hartwiga.

Bavorští biskupové vnímali žádost Moravanů jako provokaci.

V roce 863 dorazili na Moravu Konstantin s Metodějem, jimž se během čtyř (?) let podařilo vyškolit okruh žáků.

Nejisté poměry na Balkáně přivedly oba vzdělance do Říma.

Teprve zde začalo vážné jednání o podobě církevní správy v někdejší Panonii a na Moravě.

Papež přijal Konstantinův misijní program, jenž měl vycházet z domácí řeči, zvláštního písma a (snad) liturgie ve slovanském jazyce.
(*Žitije Mefodija 8*)

845:

„...*Hludowicus XIII ex ducibus Boemanorum cum hominibus suis christianam religionem desiderantes suscepit et in octavis theophanie baptizari iussit...*“

(Annales regni Francorum)

Domáci tradice:

„...*Quoniam vero isdem princeps [Bořivoj] Moravie degens, omnipotenti Deo votum voverat, videlicet quo, si eum Dominus ad propria cum honore reduceret, basilicam in honore beate Dei genitricis et perpetue virginis Marie edificaret, reversus sine mora votum*

suum implere studuit in ipsa civitate Pragensi. Hic primus fundator locorum sanctorum congregatorque clericorum et tantile, que tunc fuit, religionis institutor extat...“
(Vita et passio sancti Wenceslai et sancte Ludmile ave eius)

„...*Facta est autem hec electio non longe ab urbe Praga Levigradec in oppido...*“
(Cosmae Pragensis Chronica Boemorum I/25)

„...*In Levo Gradech terra ad aratrum, ubi christianitas incepta est...*“
(Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae I., s. 129–131, č. 124)

Historický kontext

805/806	Karolínský tribut
845	Křest českých knížat v Řezně
872	Poražena koalice pěti (?) knížat
911	Vymření východofranských Karlovců
918	Volba Jindřicha I. Ptáčníka
929	Tažení do Čech

První dynastický světec

(Svatý Václav)

Prameny:

- Widukind z Corvey (967/968)
- První staroslověnská legenda
- Crescente fide

Co o něm víme?

Syn knížete Vratislava I. (915–921)

Kolem 924:

Translace ostatků kněžny Ludmily
929:

Tažení Jindřicha Ptáčníka do Čech

935:

Smrt ve Staré Boleslavi

Kolem 950:

Přenesení ostatků, přistavěna jižní apsida

Kolem 1006:

Denáry knížete Jaromíra

Kolem 1060:

Přestavba rotundy

Kolem 1120:

Kosmovy zlaté olivy